

Kako naj se v šoli bere.

Marsikdo misli, da so šolska berila le za to, da se bere, in da dalje nima učitelj nič pri tem opraviti. Učenec za učenecem bere berilne spise po versti, in učitelj nima drugega dela, kakor da pazi, da vsi učenci po tihem beró za unim, ki bere glasno. Več učiteljev je, ki mislijo, da jim je branje za nekak počitek v šoli odločen; saj tako vidimo in slišimo. Dragi prijatelji! vedite pa, da se vsi, ki tako mislite in delate, zeló zeló motite. Čemu bi bila tedaj šolski berila tako skerbno sestavljena? čemu toliko lepih spisov za mladino, ako bi ležali mrtvi za otroško glavo in serce, kakor pokopani zakladi? Berilo mora biti duša vsega šolskega poduka. Na berilne vaje se more opirati in tudi iz njih izvirati ves šolski nauk. Berilo pa je suho in mrtvo, če ga učitelj ne oživlja, in ravno pri obdelovanji berilnih vaj se učitelj pokaže, koliko razumé sam, in koliko in kako od tega vé dajati mladini. Bistremu učitelju se pri vsaki berilni vaji, pri vsakem stavku, rekel bi, pri vsaki besedi kupiči mnogo različnega blaga, ki ga kaže in prodaja radovedni mladini. Berilne vaje se tedaj lahko mnogo-
 verstno obdelujejo, in sicer tolikrat različno, kolikor je učiteljev, in še celó, kolikor misli se ravno zbuja ta ali uni čas v učiteljevi glavi. Vendar pa se boljši učitelji pri obdelovanji berilnih vaj ravnajo po teh le vodilih:

1. Preberi berilno vajo sam tako dobro — razumno in lepo — kakor želiš, da bi jo učenci brali.

2. Potem naj jo beró naj boljši učenci, in poslednjič tudi bolj slabi in manj zmožni učenci.

3. Razlagaj jim potem, kaj ima v sebi ta berilna vaja, kaj pomenjajo posamesne besede in stavki, in to delaj tako jasno, da ga ni v šoli nobenega učenca, ki bi ne razumel, kar bere. Učenci ne smejo nikoli brati kaj, kar ne razumijo. To vodilo veljá posebno učiteljem v slovensko-nemških glavnih šolah pri obdelovanji nemških beril. Učitelj ima tu veliko, veliko pa prav težavnega dela. Težko je prav (pravimo: prav v slovenskem duhu) predstavljati ali poslovenovati nemške sestavke. Učitelj mora biti dobro izurjen v obeh jezikih, in to ne le po vnanjih oblikah, temuč prav po znotranji vrednosti in navadi slovenskega in nemškega jezika. Ako pa je to delo težavno vestnemu in spretnemu učitelju, koliko težavniše pa je to še le

za učitelja, ki ne zna dobro slovenski, ali če še tega jezika celó nič ne razumê. Koliko lepih berilnih naukov gre pri njem po vodi, ali če jih sim ter tje kaj vloví, kako slepo jih prodaja in kvári z njimi njezna serca! To je vestna reč, katero naj bi si jo zapisali v globočino svojega serca učitelji, ki menijo, da znajo za šolo dovolj slovenskega jezika, če znajo mehanično slovenski brati (písanje se jim že upira) — in vsi, ki imajo dolžnost paziti, kako se ta nauk izveršuje po naših slovensko-nemških šolah. Imamo sicer po prizadevanji naše šolske gosposke že dobro pomočno knjigo: „Wörterverzeichnis zum Verständnisse der deutschen Lesebücher“, ktera je pri tem nauku gotovo dobra podpora, toda to je še vse premalo; poglavitna reč sloni in bo slonela vedno pri učitelju, to je, na tem, koliko on vé in razumeva.

4. Učenci naj se vadijo, da potem to, kar so brali, pripovedujejo (saj bolj po poglavitnem obsežku) s svojo prosto besedo, in sicer slovensko po slovenski, nemško pa naj pred po slovenski, potem pa kolikor toliko tudi po nemški v kratkih, lahkih stavkih. Skušnja uči, da se otroci nemščine naj lože učé po kratkih, prostih stavkih; zapleteni izrazi jim mešajo razumke, in jim nemški jezik nekako pristudijo.

5. Poglavitne izreke ali dobra vodila v berilnih vajah naj otroci v spominu ohranijo (naj jih memorirajo). Kar se je danes bralo, naj se drugi dan ponavlja, in tudi pri vsaki drugi priliki naj se poprašuje po tem, kar se je tu pa tam bralo, in kako in kedaj naj se to v življenji resnično spolnuje i. t. d. Branje mora biti mladini podlaga za višje izobraževanje in sploh za vse potrebe v življenji.

6. Berilno tvarino obdeluj različno, in jo primerjaj s tem, kar je že otrokom znano, ter jim kaži pot, po kateri naj sami sledé še dalje v omiki za glavo in serce.

7. Obdeluj pri berilnih vajah potem, kedar si ogrel serce, tudi jezik, to je, kako se prav in naj boljše govori in piše t. j. pri slovenskih sestavkih slovensko in pri nemških nemško slovnico. Pred nekoliko časom so šolski možje terdili, da se ves nauk o jeziku more združevati pri berilnih vajah; pozneje pa se je pokazalo, da je zraven tega treba za to tudi še posebnih vaj. Vendar resnica je, da ima učitelj pri berilnih vajah naj lepšo priliko, da učence vadi jezika.

To so poglavitna vodila, ktera naj pa skušeni učitelji še sami na vse strani raztegujejo, ker ni je nobene važne reči na svetu, da bi se mogla z besedo vravnavati tako, kakor ji je treba.

A. P.

P a z l j i v o s t .

Spisal *Fr. Govekar.*

(Konec.)

Ne more se misliti, da bi bilo delo, bodi si ktero koli hoče, dobro narejeno, ako se je delalo nepazljivo. Treba je tedaj, da se otroci že v prvi mladosti vadijo, da so pazljivi. Ne ravnajo prav starši, kteri dajejo otrokom mnogo igrač, da bi jih umirili, ker ravno mnogoverstnost in vedna prememba duha raztresa in unemiruje. Malo, pa dobro, je bolje, kakor pa veliko, pa slabo in poverhno. Da bode otrok pazljiv, vravnaj tako, da mu bode reč vedno nove hrane donašala. Zakaj se mala deklica s punčiko dostikrat zelo dolgo sama igra in toliko kratkočasi, da je še nevoljna, ako jo motiš? Punčika se noče umiti, vbogati, moliti, spati, zato jo pa krega, tepe i. t. d. Leseni konjiček noče dečku mirno stati, prav peljati i. t. d., zato ga pa vedno verdeva in priganja. Duh dobiva vedno nove in obilne hrane. Ker je otrok zraven vesel in zadovoljen, ne pozná dolgega časa. Posnemaj tudi ti, učitelj, iz tega vodilo, kako boš ravnal, da bodo otroci vedno pazljivi, in da jim bo to veselje in prostost.

Premodri stvarnik je tako vravnal, da v življenji le malokrat rabimo en sam počutek, ker po okoliščinah dostikrat, ko gledamo, tudi poslušamo, poslušamo in govorimo, in med delom si veselo prepevamo. Ko stopimo v javno življenje, se zgodi, da se z rečjo pečamo, ko se drugi za to ne zmeni, ter vsaki opravlja svoja opravila. In kdo more tudi zahtevati, da bi zavoljo enega ves svet miroval? Sveta dolžnost je tedaj slehernega učitelja, da učence vadi, da so tudi ta čas pazljivi in niso raztreseni, ko se drug v njih družbi z drugo rečjo peča med tem, ko se oni z drugim ukvarjajo, ali, da ob enem na več reči pazijo. Se vé, da je to kaj težavnega, pa pridnost, dobra volja in vedna vaja vse premaga.